

Täysistunto

Maanantai 25.6.2018 klo 12.08—20.22

4. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2018 lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 73/2018 vp
Lisätalousarvioaloite LTA 1-41/2018 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 8/2018 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsitelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 8/2018 vp.

Mietinnön esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelussa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä 1 tai 2 minuutin vastauspuheenvuoroja.

Saamiemme tietojen mukaan edustaja Kalli ei ole täällä nyt paikalla, joten mennään puhujalistaan.

Keskustelu

19.34 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Suomessa on 1,5 miljoonaa ihmistä, jotka ovat lisä- ja täydennyskoulutuksen tarpeessa. Jos ajattelemme työllisyyden näkökulmasta, niin pitkällä aikavälillä koulutuspolitiikka on kaikkein parasta työllisyyspolitiikkaa. Pelkän peruskoulun varassa olevien ihmisten työllisyysaste on 40 prosenttia, kun se esimerkiksi muun väestön kohdalla lähentelee jo 75:tä prosenttia elikkä niitä tavoitteita, mitä me olemme kaikki tälle Suomenmaalle asettaneet.

Hallitus on tässä lisätalousarviossa panostanut koulutukseen jonkun verran, itse asiassa työvoimapolitiittiseen koulutukseen ja muuntokoulutukseen ja yritysten kanssa yhteistyössä tehtävään koulutukseen, mutta kun me katsomme tätä koulutuksen suuruusluokkaa, sitä haastetta, mikä meillä on, niin itse asiassa tällaiset nopeat ad hoc -panokset eivät ole se kaikkein paras tapa hoitaa tätä isoa kysymystä, vaikka tässä tilanteessa nuo rahat tulevat tarpeeseen. Kyse on myös siitä, miten me käytämme näitä resursseja: käytämmekö me niitä suunnitellusti ja tehokkaasti, vai käytämmekö me niitä hyvin nopeasti, lisäbudjettivetoisesti, jolloin välttämättä kohdennukset eivät aina osu parhaaseen paikkaan tai ei saada parhaita koulutuksia. Mutta siitä huolimatta tuo raha on ihan tervetullut.

Tulevaisuudessa toivoisin, että voisimme tehdä hieman pitkäjänteisempää politiikkaa, koska meidän pitäisi pystyä varmistamaan se, että koko ikäluokka saa vähintään toisen asteen koulutuksen. En toista niitä asioita, mitä tuossa julkisen talouden keskustelussa sanoin oppivelvollisuudesta ja koulutuksesta, mutta haluaisin siihen vielä lisätä sen, että esimerkiksi työikäisen väestön kohdalla on kyse paitsi työttömien koulutuksesta myös niiden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2018 vp

ihmisten kouluttautumisesta, jotka ovat jo työelämässä ja tarvitsisivat uusia valmiuksia, jotta voivat työpaikkansa säilyttää. Toivon, että seuraavan eduskuntakauden isona reformina on aikuiskoulutus. Jos me vaikka googlaamme ja katsomme, minkälaisia erilaisia aikuiskoulutustukia meillä tällä hetkellä on, niin niitä on lukuisia, mutta yksikään niistä ei varmista sitä, että ihminen voisi aidosti hankkia itsellensä uuden ammatin silloin, kun hän sitä tarvitsee.

Lisätalousarviossa on myös 5 miljoonaa euroa kasvupalvelupiloteihin. Noilla piloteilla on ollut tarkoitus ikään kuin saattohoitaa tai siirtää kuntakokeilut... Saattohoito on ehkä väärä sana, siitä puhuttiin vähän toisessa merkityksessä, mutta nyt katosi varsinainen sana päästä. Kuitenkin kyse on siitä, että nuo kuntapilotit, joita meillä on ollut, kunnalliset kokeilut, siirrettäisiin ikään kuin sinne maakuntahallinnon puolelle näillä kasvupiloteilla. Mutta nyt on käynyt niin, että meillä on tässä talossa lainsäädäntö, jolla näin voitaisiin tehdä — vähän samanlaisesta kokeilusta on kyse kuin sote-puolella, eli valinnanvapauspilotteja on tehty, vaikka meillä ei ole ollutkaan lainsäädäntöä siihen, ja perustuslakivaliokunta on tästä huomauttanut. No, nyt kasvupuolella on sama riski. Me emme ole pystyneet tämän kevään aikana käsittelemään tuota lainsäädäntöä, koska se tuli myöhässä tänne, myöhemmin kuin eduskunnalle olisi uusia lakeja saanut enää antaa siihen liittyen, että ne olisivat keväällä valmiita, ja sen lisäksi siinä on mahdollisia perustuslaillisia ongelmia, ja se pitää käsitellä perustuslain näkökulmasta huolella.

Nyt me olemme joutumassa... [Puhemies koputtaa — Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle] — Anteeksi puhemies, meni pidempään, kun sotkeennuin noihin saattohoitosanoihin. — Elikkä nyt me olemme joutumassa tilanteeseen, jossa meille käy niin, että enää 1.10. jälkeen nämä kuntakokeilut eivät voi vastaanottaa uusia asiakkaita, mutta meillä ei näillä alueilla myöskään ole enää näitä perinteisiä työvoimapalveluita, joita TE-toimistot tarjoaisivat, koska niiden resurssit on siirretty sinne kuntapuolelle. Jotta meille ei jäisi väliä, jossa kaikkein vaikeimmassa asemassa olevat työttömät eivät saa palvelua oikein mistään, meidän olisi välttämätöntä jatkaa näitä kuntapiloteja. Ne on kerran perustuslakivaliokunnassa arvioitu. Tuo lainsäädäntö, jolla niitä jatkettaisiin, saataisiin tässä talossa hyvin nopeasti voimaan. Sen sijaan nämä kasvupalvelupilotit vievät enemmän aikaa, koska niitä pitää arvioida myös perustuslaillisesta näkökulmasta.

Tästä syystä esitän lausumaehdotuksen, joka kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo kiireellisesti eduskuntaan esityksen työllisyyden kuntakokeilujen jatkamisesta, koska kasvupalvelupilotit eivät ehdi käynnistymään 1.10.2018 alkaen ja työttömien asiakkuuden ohjaus päättyy 30.9.2018. On iso riski, että kokeilualueella työttömistä tulee väliinpuotoajia, mikä on rakennetyöttömyyden näkökulmasta hankalaa.”

Puhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro edustaja Essayah, sitten mennään puhujalistaan.

19.39 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En tiedä, olisiko sanapari ”saattaen vaihdettava” ehkä tässä se, mitä kenties edustaja Filatov etsi.

Täytyy sanoa, että tämä on äärimmäisen tärkeä lausumaehdotus. Täällä varmasti varsinaisissa puheenvuoroissa sille sitten tulee kannatus, koska tässä on käymässä juuri niin kuin edustaja tuossa kuvasi. Nämä kuntapilotit ovat itse asiassa näitten kaikkien vaikeimmassa asemassa olevien, työllistämisen kannalta vaikeimmassa asemassa olevien, henkilöitten kohdalla tuottaneet parasta mahdollista tulosta. Heitä on pystytty henkilökohtaisesti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2018 vp

ti kohtaamaan, ja esimerkiksi tämä Tampereen seudun pilotti on tällä hetkellä ihan Suomen kuulu. Siellä on saatu niitä parhaimpia mahdollisia tuloksia, kun taas sitten tuntuu, että tämä työllisyyspolitiikka, mitä nyt on esitetty, on johtamassa ihmisiä erilaisiin nettipalveluihin ja kasvottomaan, netin kautta tapahtuvaan ohjaukseen, mikä ei varmasti tule näitä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia auttamaan. Eli tämän asian hoitaminen on nyt äärimmäisen tärkeää, ja toivotaan, että ministeri siihen tarttuu pikaisesti.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten mennään puhujalistaan.

19.40 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Näitten kahden edellisen puhujan viisaisiin sanoihin on todella helppo yhtyä, ja tämä esille ponnahtanut ongelma on vain yksi esimerkki siitä, minkälaisiin vaikeuksiin joudutaan, kun kuntaperusteinen työllisyyden hoito siirretään — aiotaan siirtää ja toivottavasti kuitenkin ei koskaan saada siirrettyä — maakuntien vastuulle.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä on jättänyt omat rakentavat lisätalousarvioaloitteensa, joissa osaamis- ja työllisyyspanostuksia on yhteensä 320 miljoonaa. Niihin sisältyy merkittävä investointi koulutukseen sekä Business Finlandin innovaatio-rahautuksen valtuuksien nostamiseen. Kymmenessä vuodessa suorat panokset tutkimukseen ja koulutukseen ovat laskeneet noin yhden kolmasosan, siis tämänkin hallituskauden aikana. Toki kaikki salissa olevat puolueet ovat vastuussa tästä suunnasta, joka on Tekniikka & Talous -lehden kirpaisevan määritelmän mukaan pelkurin suunta. Muutetaan tämä suunta.

On tietysti oikein, että hallitus on havainnut sen ongelman, että joillakin aloilla ja menestyvillä paikkakunnilla ei ole saatavissa työpaikkoihin osaavaa työvoimaa. Outoa on vain se, että näin kauan on kestänyt, että tähän ongelmaan herätään. Eikä nyt riitä lisätalousarviossa esitetty akuutin ongelman paikkueyritys, vaan tarvitaan askel kunnolliseen, päämäärätietoiseen reformiin, jonkalaista esimerkiksi edustaja Ihalainen on esittänyt. Ammatillisen aikuiskoulutuksen, muuntokoulutuksen reformi vastaa puolentoista miljoonan suomalaisen osaamisvajeeseen, ja se on myös seuraavan hallituksen välttämättä tehtävä.

Mutta nyt on vielä palattava teemaan, jota on käsitelty täällä toissa viikolla ja sitä edellisellä viikolla kahdessa eri lähetekeskustelussa ja joka, ikävä kyllä, ei ole edennyt toivottavaan lopputulokseen. Esitimme tuolloin vakavan huolen laittomista piloteista, siis lisätalousarvioon varatusta 100 miljoonasta eurosta, joka jaetaan maakunnille niin sanotun valinnanvapauden pilotteihin. Nyt meillä on valiokunnan mietintö, jota siteeraan tältä osin:

”Valinnanvapauspilottien kustannuksiin ehdotetaan yhteensä 199 miljoonan euron valtuutta, mikä tarkoittaa 100 miljoonan euron lisäystä kuluvan vuoden talousarvioon sisältyvään pilotointiavustukseen. Pilotihankkeiden rahoitus on näin tarkoitus muuttaa valtuuten perustuvaksi.

Valiokunta korostaa määrärahan ehdollisuutta ja sitä, että pilotit voivat käynnistyä ja niitä koskevia rahoituspäätöksiä voidaan tehdä vasta sen jälkeen, kun valinnanvapauslaki on hyväksytty ja vahvistettu.”

Kaksi merkille pantavaa huomiota tästä:

Ensinnäkin jälkikäteen muutetaan tämän valtion talousarvion momentin luonnehdintaa. Avustus onkin nyt enää vain valtuutus.

Ja toiseksi, mikä on yhtä lailla merkille pantavaa, tässä ei viitata, arvoisa puhemies, lainkaan perustuslakivaliokunnan lausuntoihin, ei tähän uusimpaan eikä siihen vuoden takaiseenkaan, jotka kuitenkin lienevät tosiasiallisesti ne aidot syyt, miksi tällaiseen venkoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2018 vp

luun ja muutokseen on jouduttu. Tämähän kertoo nyt kaiken olennaisen siitä ylenkatseesta, jota hallituspuolueet ovat osoittaneet perustuslakivaliokunnan lausuntoja kohtaan. Hallituspuolueet eivät ole halunneet ymmärtää, mitä ne oikeasti edellyttävät, vaan ovat suhtautuneet perustuslakivaliokuntaan kuin se olisi seisova pöytä, ikään kuin sen päätöksistä voitaisiin toteuttaa, mitä mieli tekee, ja jättää ottamatta ne, jotka eivät kiinnosta.

Näin ollen pilottien rahoituslinjausten oikeusperusteet ovat edelleen epäselvät. Niitä koskevaa lainsäädäntöä ei ole olemassa. Sosiaali- ja terveysministeriö on järjestänyt pilottien rahoituksesta jo yhden hakukierroksen, jossa oli myös määritelty pilottien kriteerit. 15. toukokuuta nämä rahat on jo jaettu — tai mikä se oikea sana nyt on, alustava päätös. Maakunnille on näillä linjauksilla luotu odotus myöhemmästä rahoituksesta, jos lainsäädäntö tulee voimaan.

Tästä on siis esitetty vakavia huomautuksia kahtena kesänä perustuslakivaliokunnan toimesta, ja tässä tilanteessa hallitus on kuitenkin röyhkeästi lisäämässä pilottien rahoitusta 100 miljoonalla ja järjestämässä uuden hakukierroksen ennen pitkää. Tämä valtiosääntöoikeudellisesti kyseenalainen uudistuksen toimeenpanon aloittaminen ennen lainsäädännön voimaantuloa on lopetettava välittömästi.

Siksi vaadimme ja esitämme lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus keskeyttää kaikki valinnanvapauspilotteihin liittyvät toimenpiteet ja peruu jo tekemänsä pilottihankkeiden rahoitusta koskevat ratkaisut. Esitän tässä siis kaikki vastalauseen 1 mukaiset lausumat, joista tämä on tärkein ja kiireellisin.

19.46 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Äskeisessä keskustelussa julkisen talouden suunnitelmasta käytettiin täällä paljon puheenvuoroja, ja meillä sosiaalidemokraateilla oli oikeastaan kaksi suurinta linjaa. Toinen liittyi siihen, millä tavalla me pystymme vahvistamaan tulevaisuuden talouskasvun edellytyksiä ja parantamaan niitä, ja toinen liittyi sitten eriarvoisuuden torjuntaan. Ne molemmat kantavat linjat näkyvät myös niissä esityksissä, joita olemme nyt tehneet tähän lisätalousarvioon, ja tältä osin on kyllä helppo yhtyä kaikkiin niihin esityksiin, joita edustaja Harakka tuossa äsken teki, ja myös niitä kannattaa. Tärkeimpänä niistä on todella tämä edustaja Harakan viimeisin huomio, joka liittyy sote-pilotteihin ja niihin epäselvyyksiin, joita niiden parissa on ollut. Kyllä olisi syytä ihan meidän kaikkien ottaa hyvin vakavasti niin tältä vuodelta kuin myös viime vuodelta nämä perustuslakivaliokunnan lausunnot, jotka tähän liittyvät.

Ja sitten, arvoisa puhemies, toisekseen on helppo yhtyä myös tähän, mitä edustaja Filatov totesi kuntakokeilujen jatkon osalta, ja olisi tärkeää, että me nyt mahdollistaisimme mahdollisimman nopeasti sen, että kukaan asiakas siellä ei tipu mihinkään välimaastoon vaan kokeilut voisivat jatkua, ja tältä osin kannatan myös edustaja Filatovin tekemää lausumaesitystä.

19.47 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarviossa kohdistetaan varoja osaavan työvoiman saatavuuden parantamiseen, liikenne- ja viestintähankkeisiin ja maatalouden kriisin helpottamisen vaatimiin toimenpiteisiin, ja erittäin mielenkiintoisena uutena avauksena lähdetään perustamaan uudentyyppistä valtionyhtiötä, Suomen Malmijalostus Oy:tä. Pidän sitä erittäin hyvänä asiana, että kun kaivosala on vähän sillä lailla riskitriitainenkin bisneksen lohko, että tietyn valtion, tässä tapauksessa meidän isänmaamme Suomen, maaperässä on tiettyjä kaivannaisia, joita maailmalla kaivataan, ja siellä yksityinen yritys niitä louhii ja aina kuitenkin kaivostoiminnasta vahvoja ympäristövaikutuksia ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2018 vp

tiettyjä pysyviäkin jälkiä jää, niin olisi kuitenkin hyvä, että se kansakunta, jonka alueella ja jonka maaperästä niitä hyviä kaivannaisia löytyy, siitä hyötyisi. Toivon, että nyt tämän Suomen Malmijalostuksen käynnistäminen ja kehittäminen ovat sysäys sille, että me saamme aikaan valtiollisen kaivosalan toimijan, valtionyhtiön. Ja tietysti on miellyttävää Vaasan vaalipiirin edustajana todeta, että kun myös tulevaan akkutehdashankkeeseen meillä on vahvat litiumvarat tuolla Pohjanmaalla, niin myös siihen tämä voisi vastata.

Mutta, arvoisa puhemies, ehkä eniten haluan käyttää puheenvuoroa liittyen näihin valinnanvapauspilotteihin, jotka tässä sosiaalidemokraattinen oppositio äsken aika lailla raateli. Olen tietysti heidän kanssaan samaa mieltä [Pia Viitanen: Perustuslakivaliokunnan mietintö!] — tai ainakin tämän mietinnön kanssa samaa mieltä — siitä, että rahoja voidaan maksaa ja pilotit laittaa liikkeelle vasta, kun lakiperusta on kunnossa, juuri niin kuin perustuslakivaliokuntakin on todennut. Mutta en kyllä ymmärrä sitä asennetta, että ei saisi pilotoida, ei saisi kokeilla. Uudistus on liian suuri kerralla toteutettavaksi, silti sitä ei saa kokeilla. [Puhemies koputtaa] Eikö olisi juuri hyvä, että näin iso uudistus lähtisi liikkeelle kokeilujen kautta, kokeilukulttuurin hengessä, vaiheistamalla? Tämä vain kuvastaa, arvoisa puhemies, minusta sitä, että SDP:n ainut linja on ei-linja. Mikään ei käy: ei käy kokonaisuudistus, ei käy kokeileminen pilottien kautta.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Mäkinen. — Onko ensimmäinen puheenvuoro? (Riitta Mäkinen: On!) — Onneksi olkoon! Täällä tavataan onnitella ensimmäisestä. (Riitta Mäkinen: Kiitos!)

19.50 **Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on käytetty tänään lukuisia ansioituneita puheenvuoroja, joissa on tuotu esille muun muassa niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita kohentunut kansantaloudellinen tila eteemme avaa. Käytyjä keskusteluja kuunnelleena on suhteellisen helppoa tehdä johtopäätös, ettei ajankohtaisella agendalla ole paljon asioita, joista eduskunta ei ole löytänyt keskuudestaan yhteistä näkemystä. Rohkenen kuitenkin olettaa, että me kaikki kannamme huolta siitä, ettei talouden myötätuuli välttämättä ole stabiili olotila.

Lisätalousarvion käsittelyn yhteydessä haluan puheenvuorossani kiinnittää huomiota talouden, kasvun ja elinvoiman kannalta tärkeään teemaan: aktiiviseen työllisyyspolitiikkaan eli työllisyyden hoitoon. En viittaa sillä nyt lanseerattuun aktiivimalliin vaan yhteiseen tahtotilaan löytää niin kansantaloudellisesti kuin sosiaalisestikin kestäviä tapoja turvata jokaisen kansalaisen perusoikeus työhön, sellaiseen työhön, jolla kykenee elättämään itsensä ja perheensä.

Yleisen taloustilanteen kohentuessa työllisyyden kehitystrendi on ollut sangen rohkaiseva. Samalla on kuitenkin nähtävissä, ettei pitkäaikaistyöttömyys ole lähtenyt laskuun likipitäänkään odotetulla tavalla. Tiedämme, että elinkeinoelämän virkistymisen myönteiset vaikutukset heijastuvat tuolle kentälle joskus vuosienkin viiveellä ja ettei se yksin riitä poistamaan yhtä merkittävintä köyhyyttä ylläpitävää ongelmaa.

Pitkäaikaistyöttömänä oli huhtikuun lopulla 80 600 suomalaista. Ne, joilla on jonkinlainen faktaan ja kokemukseen pohjautuva ymmärrys köyhyysrajalla tai sen alla elävien ihmisten arjesta, ymmärtävät myös, että kysymys on elinvoiman ohella todella merkittävästä lasten ja nuorten hyvinvointiin, inhimillisyyteen ja yhteiskunnan yhtenäisyyteen vaikuttavasta asiasta. Vallitsevilla työllisyyspoliittisilla linjauksilla ei välttämättä ole kyetty pureu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2018 vp

tumaan työttömyyden kovaan ytimeen ja edesauttamaan työelämään siirtymistä tai paluuta niillä, joilla siinä on vaikeuksia syystä tai toisesta.

Työllisyyspalvelujen rooli mahdollisten tulevien maakuntien kasvupalveluissa on painottumassa selkeästi helposti työllistyvien palveluihin samalla, kun enemmän tukea tarvitsevien palveluja on suunniteltu hoidettavan sieltä rajapinnoilta. Toivottavasti pidämme huolta siitä, ettei uudistus toteutuessaan johda tilanteeseen, jossa myös työnhakijat joutuvat eriarvoiseen asemaan suhteessa palvelujen saatavuuteen. Tarve työllisyyden hoidon kuntapilottien jatkamiselle on todellinen, jottei välitön palvelukatkos kosketa nimenomaan eniten tukea tarvitsevia.

Olen huolissani siitä, että hallitus koettaa löytää yksinkertaisia ratkaisuja monimutkaiseen ongelmakokonaisuuteen. Kukaan ei kiistäne sitä, että tämän päivän ja tulevaisuuden työpaikat siirtyvät ensisijassa pk-yrityksiin, enkä henkilökohtaisesti näe siinä mitään moittittavaa. Ei kuitenkaan ole realismia olettaa, että polku työmarkkinoille sieltä kerran pudonneelle löytyisi vain suoraan yrityksiin työllistymisen kautta. Palkkatuen kohdentamiseen liittyvät rajoitukset olivat johtaa katastrofiin maakunnissa, joissa esimerkiksi järjestökenttä on kantanut merkittävää vastuuta asteittaisen etenemisen edellytyksistä. Yksityisen sektorin selkeä ja täysin oikeutettukin viesti on ollut, ettei se voi ottaa vastuuta kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien työttömien työllistymisestä. Tuota vastuuta ei voida ulkoistaa. Rajoitteiden sijasta työllisyyden hoidon kentällä kaivattaisiin joustoja, jotka mahdollistavat yksilöllisten ratkaisujen räätälöimisen. Tältä osin SDP:n esitys poistaa järjestöille maksettavan palkkatuen 3 000 htv:n rajoitus on erittäin tervetullut.

Työllisyyden hoitoon osoitettavat määrärahalisäykset ovat välttämättömiä, mutta toivon myös, että niiden kohdentamiseen kiinnitettäisiin huomiota. Vastuuta työllisyyspolitiikan toimeenpanemisesta on siirretty systemaattisesti yksityiselle sektorille. Aktiivimalli viimeistään osoitti työvoimapalvelujen riittämättömät resurssit, kun saatoimme todeta, ettei mallin edellyttämiä kurseja tai koulutuksia kyetty järjestämään tarvetta vastaavalla tavalla. Olen todella pahoillani siitä, että lähes 40 prosenttia työttömistä joutui todistamaan tämän menettämällä liki 5 prosenttia omasta työttömyysturvastaan ja tukeutumaan viimesijaiseen toimeentuloturvaan.

Otaen huomioon aktiivimallin työnhakijalle asettamat vaateet palvelujen tarjonta ei voi rakentua vain yritysten varaan, sillä maantieteelliset erot huomioiden niiden saatavuus vaihtelee merkittäväällä tavalla. SDP:n esitys kohdentaa lisämäärärahoja voimallisemmin TE-toimistojen ja kuntien työnhakupalvelujen kehittämiseen on tältä osin perusteltu. Perimmäistä ongelmaa ei voida ratkaista toistamalla sitä uudestaan uudessa muodossa. Tämä on yksi keskeinen asia palvelujen vaikuttavuuden kannalta, mikäli tavoitteena on aidosti lisätä yksittäisen työnhakijan edellytyksiä työllistyä. — Kiitos.

19.55 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Merkittävimmät määrärahalisäykset hallituksen esityksessä osoitetaan osaavaan työvoimaan, muun muassa sen saatavuuden parantamiseen, liikenne- ja viestintähankkeeseen sekä maatalouden tukemiseen, jonka erikseen mainitsen euroina: 35 miljoonaa euroa. Lisäksi Terrafame Group Oy:n toimintamandaattia muutetaan. Pidän näitä esityksiä erittäin tärkeinä.

Lisätalousarvioesitys vähentää myös valtion nettolainanoton tarvetta noin 1,3 miljardia euroa, eli nettolainanotoksi arvioidaan tälle vuodelle noin 1,7 miljardia euroa. Se on merkittävästi vähemmän kuin aikaisemmin on arvioitu. Kiitos siitä kuuluu hallituksen hyvälle talouspolitiikalle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2018 vp

Kasvun edellytysten parantamiseen ja julkisen talouden vahvistamiseen tähtäävää talouspolitiikkaa on syytä jatkaa, kuten valtiovarainvaliokuntakin on mietinnössään todennut. Kehysriihessä tehtiin sisäiseen turvallisuuteen useita parannuksia, joiden takana on helppo olla. Poliisille ja suojelupoliisille osoitettava lisärahoitus, seksuaalirikosten rangaistusten koventaminen ja sakkojen muuntorangeistuksen palauttaminen ovat tarpeellisia uudistuksia yhteiskuntamme turvallisuuden lisäämiseksi. Myös päätös, jonka myötä varusmiehet ovat oikeutettuja samoihin tapaturmakorvauksiin kuin rauhanturvaajat, on oikea ja tervetullut päätös. Voikin kysyä, miksi vasta tällä vaalikaudella. Eikö edellinen hallitus tätä epäkohtaa huomannut?

Suomen Metsästäjäliitto tekee erittäin tärkeää työtä. Monesti heidän tekemänsä ympäristötyö on laajuudeltaan ja vaikuttavuudeltaan merkittävää, yhtenä esimerkkinä nuorisotyö ja muun muassa kosteikkojen rakentaminen. Pidänkin erittäin hyvänä, että heidän arvokas työnsä on nyt hallituksessa huomioitu. Valiokunta kohdistaa momentille esitetyn 100 000 euron lisäyksen yleisavustuksena Suomen Metsästäjäliitto ry:lle käytettäväksi muun muassa kosteikkojen rakentamiseen. Seuraavassa talousarvioesityksessä tulisi huomioida myös nuorten metsästäjien hyväksi tehtävä työ ja kohdentaa rahoitusta myös nuorten metsästäjien leirikoulutukseen ja kouluttamiseen sekä vähintään puolittaa ensi vuodesta lähtien alle 18-vuotiaiden metsästyksen hoitomaksu. Eihän alle 18-vuotias tarvitse kalastushoitomaksuakaan.

19.58 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Poiketen muista oppositioryhmistä perussuomalaiset lähtevät siitä, että valtionvelkaa ei kasvateta, tai sitä itse asiassa pienennetään juuri niin kuin hallitus vastuullisesti esittää. Tämä seuraa siitä, että Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto -luvun Valtionavustus valinnanvapauden pilottihankkeiden kustannuksiin -momentti esitetään meidän vastalauseessamme poistettavaksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on kesken, ja on hyvin epävarmaa, voiko se toteutua hallituksen esittämässä muodossa. Suurimmat ongelmat sisältyvät nimenomaan valinnanvapausmalliin. Hallitus on kuitenkin jo vuoden 2018 talousarviossa osoittanut asiakkaiden valinnanvapauden sekä henkilökohtaisen budjetin pilottihankkeiden kustannuksiin 100 miljoonan euron määrärahan. Lisätalousarviossa hallitus esittää, että määräraha muutettaisiin valtuudeksi ja samalla valtuus nostettaisiin yhteensä 199 miljoonaan euroon. Epävarman hankkeen sitominen piloteilla tiettyihin muotoihin ei täytä hyvän hallinnon ja päätöksenteon edellytyksiä. Perustuslakivaliokunta on suhtautunut menettelyyn hyvin kriittisesti.

Arvoisa puhemies! Tämän momentin poistaminen siis vapauttaa tämän vuoden budjetista 100 miljoonaa euroa, ja me esitämme, että tästä 100 miljoonasta käytettäisiin osaamisen ja kasvun edistämiseen työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokissa lisäyksiä niin, että TEMin osalta 26 miljoonaa euroa ja OKM:n osalta 22 miljoonaa euroa tulisi kasvua tämän lisäbudjetin kautta. Lisäksi esitämme liikennehankkeisiin 40 miljoonan euron osuutta tästä säästyvästä rahasta. Lopun olemme jakaneet pienempiin kohteisiin, muun muassa poliisille ja rikosten ennaltaehkäisyn tukemiseen ja muutama muihin kohteisiin, jotka ilmenevät täältä vastalauseesta ja sitten noista pöydille jae-tuista muutosehdotuksista, joista lähipäivinä äänestämme. Täällä on myös pieni lisäys rokkotteiden hankintaan, josta hallitus esittää poistettavaksi määrärahaa miljoonan, jotta tähän puutiaisavotulehdusta koskevaan ongelmaan tässä maassa voitaisiin varautua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2018 vp

Arvoisa puhemies! Tulemme siis esittämään nämä määrärahamuutosesitykset: yhden vähennyksen, ja muut ovat lisäyksesityksiä.

Lisäksi vastalauseemme sisältää kaksi lausumaa, joista ensimmäisessä edellytetään, että hallitus laatii kattavan osaamisen ja kasvun kehittämisohjelman toimenpiteistä osaamisen tason nostamiseksi, työvoiman kohtaanto-ongelmien ehkäisemiseksi sekä tervettä kasvua tukevan tutkimuksen, kehitystoiminnan, innovaatioiden ja digitalisaation edistämiseksi ja lisää tuntuvasti panostuksia näihin tarkoituksiin. Ja toisessa esitämme, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin asumisen kustannusten alentamiseksi, liikenneverkon korjausvelan vähentämiseksi ja tulo- ja varallisuuserojen supistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Tässä lisäbudjetissa voimme jo kääntää kehitystä siltä osin, että panostamme niihin kohteisiin, jotka lisäävät talouskasvua, vahvistavat yhteiskunnan selviytymistä edessä olevista haasteista ja lisäksi myös vähitellen korjaavat niitä epäkohtia, jotka ovat tulleet sosiaaliturvaan tällä vuosikymmenellä tehtyjen leikkausten takia. Meillä on merkittävä joukko ihmisiä, jotka esimerkiksi korkeiden asumiskustannusten takia ovat ah- taalla, ja lisäksi tietysti on niitä, jotka joutuvat miettimään, ostavatko leipää vai lääkkeitä. Tällainen tilanne ei tässä maassa ole hyväksyttävissä.

20.03 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tuossa edellä edustaja Harakka jo esitte- likin SDP:n vastalauseen painopisteitä, ja tässä sitten seuraavaksi myös edustaja Mäkinen loistavassa puheenvuorossaan avasi hyvin näitä työvoimapolitiikan oikeita tarpeita. Että onnea vain ensimmäisestä puheenvuorosta täällä eduskunnassa. Se oli kyllä painavaa sa- naa kaikkienensa.

Puhemies! Ihmettelin sitä, kun aiemmin täällä sanottiin, että näitä laittomia pilotteja, joista muun muassa edustaja Harakka hyvin puhui, SDP nyt vain rusikoisi, mutta eipä otet- tu huomioon, että hetkinen, itse asiassa perustuslakivaliokuntahan niitä rusikoi jo kahteen otteeseen. Että hivenen kevyellä siveltimellä, jos näin voi sanoa, hallituspuolueet nyt suh- tautuvat näihin perustuslakivaliokunnan minusta aika vakaviin huomioihin ja moitteisiin.

Sitten näihin toisiin pilotteihin, mistä edustaja Filatov puhui hyvin ja teki hyvän ehdo- tuksen: Siellä on todellakin ongelma, jos nyt sitten nämä kuntakokeilut loppuvat, ja siellä uhkaa joukko juuri kaikkein vaikeimmin työllistyviä jäädä aktiivitoimien ulkopuolelle. On täysin välttämätöntä, että tähän nyt tulee korjaus ja näitä olemassa olevia kokeiluja jatke- taan. Itse kun tulen tuolta Tampereelta ja Pirkanmaalta, tiedän kyllä, että ne ovat toimineet hienosti, ja siksi on todella suuri huoli siitä, että tämän sote- ja maakuntamallin yhteydessä myös tosiasiallisesti nämä elinvoimapaalvelut ja työllisyyspalvelut tulevat saamaan kyllä ko- van kohtelun, koska monesti olemme kuulleet niitä arvioita, että miten sitten enää ylipää- tään raha tulee riittämään niiden ylläpitoon. Ja sitten jos saamme esimerkiksi Tampereen seudulla kuntakohtaisista malleista erittäin hyviä kokemuksia seutukunnassa, miksi sitten täytyy väen vängällä niistä päästä eroon? Kerrankin kun joku toimii, niin pidettäisiin nyt, puhemies, se hyvänen aika voimassa.

Sen sijaan taas asioita, mitkä eivät toimi, tuodaan väen vängällä, kiveä pullaan. Tuodaan aktiivimalleja, joka ei sinänsä edes tuo toivottuja tuloksia. Muistan arvoisan varapuhemie- henkin olleen jossain viisaassa lausunnossaan lehdistössä sitä mieltä, että nämä eivät ihan viisaita kokeiluja kuitenkaan nyt ole, näille heikoille jälle lähteä tässä aktiivimallin osalta. Samoin sitten ylipäätään, paitsi että tulee kyykytystä aktiivimallien kautta, nyt uhataan nuoria vaikkapa sillä, että perustelematta voidaan lisätä patkätöitä. Mitä järkeä on lisätä epävarmuutta nuorilla ihmisillä? Huomasinpa tuossa edellisen aiheen lähetekeskustelussa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2018 vp

että siellä esimerkiksi sinisten edustaja Torvinen sanoi, että on vähän tämmöinen hassu juttu, kun näitä tämmöisiä oppositio kehtaa kritisoida. Että ihan hassu juttu, mutta luulen kyllä, että monien nuorten mielestä nämä eivät ole hassuja juttuja vaan [Puhemies koputtaa] aika vakavia asioita. — Puhemies, koska koputatte, päätän puheenvuoroni tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja voi jatkaa myöhemmin halutessaan.

20.06 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Näistä sote-pilottien ja valinnanvapauden kysymyksistä: Siinä alkuperäisessä sotessa, jonka takana kenties olisin voinut seistäkin, olisi koko valinnanvapaus lähtenyt liikkeelle aidosta pilotoinnista, ei suinkaan tästä nykyisestä ajattelumallista, että päätetään ensin ja pilotoidaan sitten varmuuden vuoksi perään, kun päätökset on jo tehty. Ei sellainen pilotointi ainakaan minun käsitystäni edusta siitä, mitä pilotoinnilla on tarkoitus saada aikaan, eli kerätä kokemuksia ja katsoa, ovatko tehtävät päätökset ylipäänsä toteutuskelpoisia.

Mutta varsinaisena asiana kannatan edustaja Kankaanniemen tekemiä esityksiä vastalauseen 4 mukaisista muutosehdotuksista budjettiin ja lausumista.

20.07 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Oikeastaan hirveästi ei jäänyt aiotusta sanomatta äskeisessä puheenvuorossa. Edustaja Harakka kertoi yleislinjat. Minun mielestäni meidän vastalauseessamme on, kun tässä katsoo tätä kokonaisuutta, hyvät otsikot: ”Koulutus on parasta työvoimapolitiikkaa”, ”Aidosti aktiiviseen työllisyyspolitiikkaan”. Se tästä jäi vielä mainitsematta, yhdestä isosta asiasta olemme tänään kyllä jo aiemmin puhuneet eli siitä, että nyt olisi ollut viimeinen hetki korjata tämä lomarahaleikkausten toteutuminen. Sen olisi voinut perua, jotta sitten tosiasiasa kasvu kuuluisi kaikille.

Puhemies! Me olemme ottaneet tähän meidän vastalauseeseemme niitä eriä meidän vaihtoehtobudjetistamme, mitkä ovat sellaisilla momenteilla, mitkä nyt ovat auki. Toisin kuin edustaja Kankaanniemi sanoi, emme me ole vaihtoehtobudjeteissamme lisäämässä velkaa. Siitä on täällä jo kolme vuotta puhuttu. Olemme esittäneet kolme eri vaihtoehtobudjettia ja kaikissa olemme ottaneet vähemmän velkaa kuin hallitus ottaa. Eli todettakoon nyt sekin, että vaikka talouslinjamme on eri, tekisimme sitä oikeudenmukaisemmalla tavalla ja siksi myös vastuullisesti niin, että ottaisimme hallitusta vähemmän velkaa.

20.08 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit esittävät tässä vastalauseessaan yli 300 miljoonan euron lisäyksiä menoihin ja 100 miljoonan vähennystä menoista. Sen vanhan Ojalan laskuopin mukaan teidän esityksenne on yli 200 miljoonaa alijäämäinen, ja se katettaisiin tässä tapauksessa sitten uudella velanotolla tai velanottoa säilyttämällä isompana kuin mitä lisätalousarvioesityksessä on. Me lähdemme siitä, että korjataan tätä taloutta ja tehdään järkeviä satsauksia nyt, joilla vahvistetaan, ja käytetään tämä pilottiraha todellakin järkevällä tavalla.

Näihin pilotteihin vielä sen verran haluan sanoa, että en ymmärrä, miksi täällä on tämä raha ja tämä valtuus nyt tässä muodossa, koska nyt selvästi nähdään jo ja on nähty jonkin aikaa, että koko sote-uudistus menee pitkälle syksyyn ennen kuin se saadaan hyväksytyksi. Taisi arvoisa puhemies mainita jossain yhteydessä, että menee lokakuulle asti, ennen kuin voidaan käsitellä, ja perustelu sille oli — jos näin ei ollut, niin perun sanani — että seuraava lisäbudjetti tai tarvittaessa niin sanottu ylimääräinen lisäbudjetti voidaan antaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2018 vp

milloin tahansa, jos uudistus menee eteenpäin. Nyt se näyttää siltä, että siinä on niin paljon umpikujia, että nyt se ei edes mene eteenpäin, jolloin siis jää mahdollisuudeksi se, että lisäbudjetissa sitten hoidetaan homma, mutta ei se ole enää mitään pilotointia, se on sitten jo valmiin lainsäädännön täytäntöönpanoa ennaikaisesti. Ja miksi näin? Ymmärrän hyvin, että valtiovarainministeri Orpo on hyväksynyt jopa 200 miljoonan euron käyttämisen, valtavat rahan käyttämisen, tähän tarkoitukseen siksi, että näillä piloteilla pyritään sitomaan tämä järjestelmä niin, että sitä ei voisi sitten enää purkaa, sen järjettömyyksiä ei sitten voisi enää edes purkaa. Tämän ovat tietysti muut hallituspuolueet kuitanneet tällä tavalla. Eli tämä on minusta aika arveluttavaa menettelyä, että piloteilla sidotaan tulevienkin päättäjiä kädet, kun nimenomaan kysymys on hankkeesta, jonka asiantuntijat ovat esimerkiksi valtiovarainvaliokunnassa laajalla, lähes yksimielisellä näkemyksellä todenneet aiheuttavan enemmän kustannuksia, eivätkä ne tavoitteet, jotka uudistukselle alun perin asetettiin, toteudu tällä mallilla.

20.11 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Sanottakoon nyt vielä selvyuden vuoksi, että nämä ovat ne lisäykset niille momenteille, mitkä ovat auki. Totta kai, jos eläisimme todellisuudessa, jossa meidän oppositiolla valitettavasti olisi muutakin valtaa nyt kuin tämä virtuaalinen valta, mitä meillä tässä on, ja velvollisuuskin tehdä omat esityksemme, niin sitten myös tietenkin tulopuolella olisi jo muussa yhteydessä tehty esimerkiksi veromuutoksia ja muita, jotka mahdollistavat tämän lopputuloksen. Että ei tässä mitään uutta ole sinänsä.

Puhemies! Toden totta haluan minäkin huomion siihen uutiseen, mistä edustaja Kankaanniemi äsken puhui, että nyt olemme sitten saaneet vahvistuksen sille, että aikataulut ainakin siirtyvät eteenpäin, mikä on tietenkin positiivinen ja hyvä asia, että nyt myönnetään se, että emme mitenkään pysty pysymään tässä aikataulussa, mitä hallitus on tässä havitellut. Ja tietenkin täytyy toivoa, että siinä mielessä myös koko sote-uudistuksen osalta otettaisiin askel taaksepäin, niin että pistettäisiin nämä vaalit nyt sinne hyllylle ja katsottaisiin uudelta pohjalta sitten tietyt kysymykset. Toivoisin, että tämä uutinen voisi olla vaikka tällainen ennakkonäkemyksistä, että ehkä kuitenkin kaikki ei vielä ole kirkossa kuulutettu, jos näin voisi sanoa, siitä, että tämä sote toteutuu. Mutta tässä mennään nyt.

Ja mielestäni, puhemies, tämä kritiikki sitä kohtaan, että tässä lisätalousarviossa on näitä pilotteja, on täysin oikeutettua. Siksi se täytyy ottaa vakavasti.

20.12 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Kankaanniemi hyvin kuvasi sitä, että olisi varmasti mahdollista milloin tahansa tuoda se seuraava lisätalousarvio siinä vaiheessa, kun lait on hyväksytyt. Me kuulumme valtiovarainministerin suusta silloin lähetekeskustelussa, että penniäkään ei makseta ulos ennen kuin lait on hyväksytyt, ja tämä tulee tietenkin sitten sieltä perustuslakivaliokunnan linjauksista.

Mutta ylipäätänsä näistä piloteista on todettava se, että maakunnissahan niitä tällä hetkellä pyörii. Siinä on ongelmallista se, että se on sellaista niin sanottua ylimääräistä rahaa, mitä siellä maakunnassa ei muuten olisi käytettävissä. Se antaa hivenen harhaisen kuvan siitä, mitä se todellisuus sitten oikeasti on siinä vaiheessa. Kun esimerkiksi ajattelee vaikka omaa kotimaakuntaani Pohjois-Savo, jossa jo lähdetään niin sanotusti takamatkalta liikenteeseen, niin meillä se väestön ikääntyminen ja sairastavuus on suurempaa kuin maassa keskimäärin, ja ne laskelmat osoittavat, että meillä on kurottavana siellä jo miljoonien vaje, kun lähdemme liikenteeseen. Se totuus tulee olemaan varmasti aika karu, jos sillä ra-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2018 vp

hoituksella lähdetään liikenteeseen: eli joudutaan miettimään joko niitä aiemmissa keskusteluissa esille nostamiani asiakasmaksujen korotuksia riippuen tietysti siitä, minkälainen asiakasmaksulainsäädäntö on tulossa, tai sitten näitä palveluitten karsimisia. Voisi sanoa, että joissakin maakunnissa — kuten esimerkiksi Pohjois-Karjalassa on Siun sotea lähdetty toteuttamaan — on tultu myös niihin tilanteisiin, että joudutaan aika rankasti leikkaamaan ja miettimään niitä säästökohteita, jolloinka sitten nämä tällaiset yksittäiset pilottirahoitukset vaikkapa palvelusetelijärjestelmän kokeilemiseen tai vastaavaan antavat väärän kuvan. Ne ovat ylimääräistä rahaa. Ne ovat sellaista rahaa, mitä ei sen normaalin rahanjaon kautta ole tulossa. Siinä mielessä voisi sanoa, että ne eivät ole oikeastaan edes pilotteja. Ne ovat kokeiluja toisentyypisellä rahoitusrakenteella kuin mitä sitten se tosiasiallinen toteutuminen tulee olemaan.

Tässä mielessä kyllä yhdyn tähän kritiikkiin, että nämä asiat oltaisiin varmasti voitu hoitaa siinä vaiheessa, kun oikeasti nämä lait olisivat tulleet hyväksytyä. Tällä hetkellä nyt eletään niin suuren epävarmuuden äärellä, että tämän tyyppiset ehdollisetkaan lisäykset eivät olisi olleet varmaan välttämättömiä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Asian käsittely keskeytettiin.